

Datum
15 mei 2008

Nummer

HOOFDDIRECTIE JURIDISCHE
ZAKEN

CEND/HDJZ-2008/587 sector WAT

Onderwerp

Regeling van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, houdende regels ter zake van de uitvoering van hoofdstuk 2 van het Waterschapsbesluit (Regeling waterschapsverkiezingen 2008)

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

Gelet op de artikelen 2.45, derde lid, 2.53, vierde lid, 2.56, 2.61 en 2.72, eerste lid, van het Waterschapsbesluit;

BESLUIT:

§ 1. Algemene bepaling

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. de Minister: de Minister van Verkeer en Waterstaat;
- b. het Besluit: het Waterschapsbesluit;
- c. het dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van het waterschap.

§ 2. Bepalingen omtrent het stemmen per brief

Artikel 2

Als model voor het stembiljet, bedoeld in artikel 2.53, vierde lid, van het Besluit, wordt vastgesteld het model dat is opgenomen in bijlage 1 bij deze regeling.

Artikel 3

1. De stembus, bedoeld in artikel 2.54, derde lid, van het Besluit wordt geplaatst in een voor het publiek toegankelijke ruimte in het kantoor van het waterschap.
2. Door of vanwege het stembureau wordt toezicht op de stembus gehouden. Buiten kantooruren wordt de stembus bewaard in een afgesloten ruimte.
3. Indien het stembureau besluit tot het tussentijds overbrengen van stembiljetten naar de ruimte waar de stemopneming plaatsvindt, wordt hiervan melding gemaakt in het proces-verbaal.
4. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de in de brievenbus van het waterschap gedeponeerde stembiljetten ten spoedigste worden gedeponneerd in de stembus.

§ 3. Bepalingen omtrent het stemmen met behulp van internet

Artikel 4

1. Het gebruik van de voorziening internetstemmen behoeft de instemming van de Minister.
2. Het dagelijks bestuur stelt de Minister schriftelijk in kennis van het voornemen de kiezer in de gelegenheid te stellen zijn stem uit te brengen met behulp van internet.

Artikel 5

Ten behoeve van de instemming, bedoeld in artikel 4, overlegt het dagelijks bestuur vóór 1 juli van het jaar waarin de verkiezingen worden gehouden aan de Minister:

- a. de documenten op basis waarvan het dagelijks bestuur van oordeel is dat wordt voldaan aan het bepaalde in de artikelen 2.45, eerste en tweede lid, en 2.58 van het Besluit. De documenten bevatten een beschrijving van het ontwerp en de werking van de voorziening, de procedures en organisatie, beveiliging en uitgevoerde testen;
- b. een overzicht waarin door het dagelijks bestuur wordt aangegeven in hoeverre wordt voldaan aan de aanbevelingen van de Raad van Europa ten aanzien van stemmen met behulp van stemmachines en geautomatiseerde middelen (Legal, Operational and Technical Standards for E-Voting, Recommendation Rec (2004)11).¹

Artikel 6

1. Voor de waterschapsverkiezingen 2008 adviseert Fox-IT BV te Delft de Minister over de beoordeling van de overgelegde documenten en van de voorziening, bestaande uit de programmatuur, de infrastructuur en de beheersorganisatie.
2. Het dagelijks bestuur stelt de instelling, genoemd in het eerste lid, in kennis van de opzet van voorgenomen onderzoeken en testen en stelt haar desgewenst in de gelegenheid bij de uitvoering daarvan aanwezig te zijn.
3. Het dagelijks bestuur stelt de instelling, genoemd in het eerste lid, in de gelegenheid de voorziening internetstemmen te inspecteren en te testen.

Artikel 7

1. De Minister onthoudt zijn instemming indien naar zijn oordeel niet in voldoende mate wordt voldaan aan het bepaalde in de artikelen 2.45, eerste en tweede lid, en 2.58 van het Besluit.
2. De Minister maakt uiterlijk 1 september van het jaar waarin de verkiezingen worden gehouden zijn besluit over het gebruik van de voorziening internetstemmen bekend. Van een besluit van de Minister houdende de verlening of onthouding van de instemming wordt mededeling gedaan door publicatie in de Staatscourant.

Artikel 8

De broncodes van de voorziening internetstemmen en van de applicaties voor de berekening van de uitslag en de zetelverdeling worden uiterlijk 1 juli van het jaar waarin de verkiezingen worden gehouden openbaar gemaakt door plaatsing op het internet. Het dagelijks bestuur maakt deze openbaarmaking bekend in de Staatscourant.

¹ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=778189>

Artikel 9

De opmaak van het stembiljet en de teksten die de voorziening internetstemmen aan de kiezer toont bij het uitbrengen van zijn stem, zijn opgenomen in bijlage 2 bij deze regeling.

Artikel 10

1. Het stembureau kan te allen tijde het goed functioneren van de voorziening controleren met behulp van door het dagelijks bestuur verstrekte codes.
2. De in het eerste lid genoemde codes zijn zichtbaar in het bestand genoemd in artikel 2.48, tweede lid, van het Besluit en het gebruik van de codes is zichtbaar in de bestanden genoemd in artikel 11, eerste lid, van deze regeling.
3. Indien het stembureau gebruik maakt van de in het eerste lid genoemde codes, wordt hiervan melding gedaan in het procesverbaal indien de voorziening niet goed functioneert, waarbij de gebruikte codes, de uitgevoerde handelingen en de terugmeldingen vanuit de voorziening worden vermeld.

Artikel 11

1. Na de stemming worden zo spoedig mogelijk op www.waterschapsverkiezingen.nl de volgende bestanden gepubliceerd:
 - a. het met de verstrekte vervangende stembescheiden, bedoeld in artikel 2.50 van het Besluit, bijgewerkte referentiebestand;
 - b. het bestand van ontvangen stemmen;
 - c. het bestand met verwerkte ontvangen stemmen;
 - d. het bestand met te publiceren publieke delen van de ontvangstbevestigingen;
 - e. de controlewaarden over de bestanden genoemd onder a tot en met d.
2. Indien een kiezer van mening is dat zijn stem ten onrechte niet is vermeld in het bestand van ontvangen stemmen, of dat zijn stem niet of onjuist is verwerkt bij de stemopneming, kan hij tot twaalf uur op de zesde dag na het einde van de stemming een bezwaar indienen bij het stembureau. Voor het indienen van het bezwaar maakt de kiezer gebruik van het op de website van het waterschap verstrekte formulier
3. Voorafgaand aan de stemming wijst het dagelijks bestuur een onafhankelijke deskundige aan die belast wordt met het beoordelen van de ingediende bezwaren.
4. De deskundige krijgt direct na het publiceren van de bestanden, genoemd in het eerste lid, toegang tot de voorziening. Hij krijgt daarbij geen toegang tot cryptografische sleutels waarmee het stemgeheim kan worden doorbroken.
5. Het dagelijks bestuur maakt de aanwijzing van de deskundige bekend in de Staatscourant.
6. De deskundige onderzoekt de bij hem ingediende bezwaren en geeft hierover een advies aan het stembureau die van de bezwaren en het advies hierover melding maakt in het proces-verbaal.

§ 4. Slotbepalingen

Artikel 12

Indien twee of meer waterschappen de verkiezingen gezamenlijk organiseren, kan een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie namens de dagelijkse besturen van de betrokken waterschappen uitvoering geven aan het bepaalde in deze regeling.

Artikel 13

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 14

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling waterschapsverkiezingen 2008.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

J.C. Huizinga-Heringa

Toelichting

Algemeen

Inleiding

In de onderhavige regeling wordt toepassing gegeven aan enkele artikelen betreffende de waterschapsverkiezingen uit Hoofdstuk 2 van het Waterschapsbesluit (hierna: Besluit).

Op grond van het Besluit dienen de modellen voor de stembiljetten te worden vastgesteld. Deze regeling strekt daartoe. In artikel 2 wordt het model voor het stemmen per brief vastgesteld en in artikel 9 de opmaak van het stembiljet en de bijbehorende stemschermen voor het uitbrengen van een stem per internet.

Voorts voorziet de regeling in nadere regels over het stemmen per brief, de voorziening internetstemmen (o.a. instemmingsprocedure), en de openbaarmaking van de broncodes en van een aantal bestanden bij internetstemmen na de sluiting van de stemming.

Instemmingsprocedure internetstemmen

De Waterschapswet biedt de waterschappen de mogelijkheid om bij de verkiezingen aan de kiezers het internetstemmen aan te bieden. Dit vooral vanwege de positieve ervaringen bij de verkiezingen in 2004 bij het Hoogheemraadschap van Rijnland en het waterschap De Dommel en in 2006 bij de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer voor Nederlanders in het buitenland. Hierbij is gebruik gemaakt van Rijnland Internet Election System (RIES). Het stemmen per brief blijft echter de hoofdregel. Het internetstemmen kan door waterschappen worden aangeboden indien deze voorziening voldoet aan de in het Besluit gestelde eisen t.a.v. stemgeheim, betrouwbaarheid, transparantie en integriteit.

Eind september 2007 is het rapport "Stemmen met vertrouwen" van de commissie Korthals Altes verschenen. Hoewel dit rapport betrekking heeft op de verkiezingen die onder de Kieswet vallen, is het rapport ook voor de waterschapsverkiezingen relevant vanwege de algemene geldigheid van de aanbevelingen. In het rapport wordt een achttal waarborgen voor het verkiezingsproces gedefinieerd. Het rapport geeft echter ook aan dat het in de praktijk niet altijd mogelijk is om aan alle waarborgen in absolute zin te voldoen. Er moet daarom naar een balans worden gezocht.

In het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer op 30 januari 2008 over de inrichting van het verkiezingsproces is ook gesproken over het internetstemmen bij de waterschapsverkiezingen in 2008. Daarbij zijn zorgen geuit over de betrouwbaarheid en veiligheid van het systeem van internetstemmen. In een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2007/08, 31 142, nr. 9) heb ik toegezegd om naar analogie van de motie Kalma (Kamerstukken II 2007/08, 31 142, nr. 7), ook voor de waterschapsverkiezingen een goedkeuringsprocedure voor de voorziening internetstemmen op te stellen. De onderhavige regeling voorziet in deze procedure (artikelen 4 tot en met 7).

Door middel van de instemmingsprocedure kan worden verzekerd dat de voorziening internetstemmen voldoet aan de daarvoor gestelde eisen in het Besluit. Bij de toetsing zullen, overeenkomstig de toezegging aan de Tweede Kamer, tevens worden betrokken de voor internetstemmen relevante aanbevelingen van de Raad van Europa (Legal, operational and technical standards for e-voting, Rec (2004) 11). Deze aanbevelingen zijn ook gebruikt door de Commissie Korthals Altes. Ten behoeve van de instemmingsprocedure wordt in artikel 6 een onafhankelijke instantie aangewezen die mij adviseert over de beoordeling van de voorziening internetstemmen.

Deze regeling heeft geen gevolgen voor de administratieve lasten voor de burger en voor het bedrijfsleven.

Artikelsgewijs

Artikel 2

In dit artikel wordt het model voor de poststembiljetten vastgesteld.

Artikel 3

Dit artikel bevat voorschriften voor het gebruik van een stembus in het kantoor van het waterschap. In het vierde lid wordt bepaald dat in het geval de kiezer de retourenveloppe met het stembiljet in de brievenbus van het waterschap heeft gedeponneerd, deze vervolgens door het waterschap gedeponneerd wordt in de stembus en dus niet alsnog per post wordt doorgestuurd.

Artikel 4

In dit artikel is geregeld dat het gebruik van de voorziening internetstemmen de instemming behoeft van de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Artikel 5

Dit artikel schrijft voor dat de betreffende documenten vóór 1 juli van het jaar waarin de verkiezingen worden gehouden, moeten worden overgelegd aan de Minister van Verkeer en Waterstaat. Deze documenten vormen, mede gelet op het oordeel van de externe deskundige daaromtrent, de grondslag voor mijn besluit over de toelaatbaarheid van het gebruik van de voorziening internetstemmen.

Artikel 6

In dit artikel is bepaald welke instantie belast is met de beoordeling van de overgelegde documenten.

Artikel 7

Het eerste lid regelt wanneer de instemming kan worden onthouden. Het tweede lid regelt de bekendmaking van het besluit houdende de verlening of onthouding van de instemming. Het besluit wordt uiterlijk 1 september van het jaar waarin de verkiezingen worden gehouden bekend gemaakt door publicatie in de Staatscourant.

Artikel 8

Transparantie is een belangrijke eis bij het verkiezingsproces. In dit artikel is voorgeschreven dat niet alleen de broncode van de voorziening internetstemmen maar ook van de uitslagberekeningsprogrammatuur openbaar moet worden gemaakt.

Artikel 9

Bij het uitbrengen van de stem via internet krijgt de kiezer - zowel voor als na het uitbrengen van de stem - diverse stemschermen te zien. Bijlage 2 bevat een overzicht van alle stemschermen die de kiezer te zien krijgt.

Artikel 10

Ingevolge artikel 2.58, tweede lid, van het Besluit worden er maatregelen genomen om te kunnen controleren of de voorziening internetstemmen gedurende de stemperiode functioneert. Dit is mogelijk door codes, vergelijkbaar met de codes die op een stembiljet zijn geprint, naar de voorziening te sturen en deze code te volgen. Uit oogpunt van transparantie is voorgeschreven dat deze codes worden opgenomen in het referentiebestand van alle bij de verkiezing mogelijk uit te brengen stemmen en in de bestanden genoemd in artikel 11.

Artikel 11

Om kiezers in de gelegenheid te stellen om na afloop van de stemming te controleren of hun stem juist is meegeteld, wordt een aantal bestanden gepubliceerd. De kiezer heeft dan de mogelijkheid om een bezwaar in te dienen, indien hij meent dat zijn stem ten onrechte niet is meegeteld of dat zijn stem niet juist is meegeteld. Een onafhankelijke deskundige onderzoekt alle ingekomen bezwaren en geeft hierover een advies aan het stembureau. Het stembureau neemt de ingekomen bezwaren en de adviezen hierover op in het procesverbaal.

Artikel 12

Het is - in geval van samenwerking - niet doelmatig dat alle waterschappen afzonderlijk uitvoering geven aan het bepaalde in regeling. Daarom is opgenomen dat een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie dit kan doen namens de dagelijkse besturen van de betrokken waterschappen.

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

J.C. Huizinga-Heringa